

ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΑΛΑΙΑ ΔΙΑΘΗΚΗ

5. ΠΡΟΦΗΤΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ

(τῆς 3^{ης} ομάδας τοῦ Χριστιανικοῦ Κανόνα)

5Ββ. ΟΙ ΜΕΓΑΛΟΙ ΠΡΟΦΗΤΕΣ: ΙΕΖΕΚΙΗΛ ΚΑΙ ΔΑΝΙΗΛ

ΠΡΟΦΗΤΗΣ ΙΕΖΕΚΙΗΛ

Τό ὄνομα τοῦ προφήτη Ἰεζεκιήλ σημαίνει «εἶθε ὁ Θεός νά τόν κάνει δυνατό/ίσχυρό». Προερχόταν ἀπό σημαίνουσα ἱερατική οἰκογένεια τῆς Ιερουσαλήμ, γι'αὐτό και ὀδηγήθηκε στην αἰχμαλωσία μετά την πρώτη κατάληψη τῆς Ιερουσαλήμ το 597 π.Χ. . Ἦταν γιός τοῦ ἱερέα Βουζί, ἱερέας και ὁ ἴδιος στό βασίλειο τοῦ Ἰούδα.

Τό βιβλίο τοῦ προφήτη Ἰεζεκιήλ ἀνήκει στήν ἴδια ομάδα, ὅπως τῶν προφητῶν Ἡσαΐα και Ἰερεμία, δηλαδή στά Προφητικά Βιβλία και ἀποτελεῖται ἀπό 48 κεφάλαια, τά ὅποια περιλαμβάνουν τήν κλήση του και τή δράση του και χωρίζεται σέ 3 μέρη. Τό 593 π.Χ. ὁ προφήτης Ἰεζεκιήλ κλήθηκε στό προφητικό ἀξίωμα ἐνῶ βρισκόταν στή Βαβυλώνα και ἔως το 571 π.Χ. ἔδρασε σέ δύο περιόδους μεταξύ τῶν ἐξορίστων συμπατριωτῶν του.

Κατά τήν πρώτη περίοδο τῆς εἰκοσαετοῦς δράσης του ἐξαγγέλλει τό ἀναπόφευκτό τῆς καταστροφῆς τῆς Ιερουσαλήμ ἐξαιτίας τῶν ἁμαρτιῶν τῶν κατοίκων της, διαλύοντας τίς ἀπατηλές ἐλπίδες τῶν ἐξορίστων συμπατριωτῶν του, οἱ ὅποιοι πίστευαν ὅτι ὁ Θεός θά λυπηθεῖ τελικά τήν πόλη Του και οἱ ἴδιοι γρήγορα θά ἐπιστρέψουν στήν πατρίδα τους. Ἡ κοινότητα τῶν αἰχμαλώτων στή Βαβυλώνα θά ἀποτελέσει τόν πυρήνα τῆς μελλοντικῆς ἀποκατάστασης. Ὁ Θεός ὡς ὁ καλός ποιμένας του θά τούς συνάξει μέσα ἀπό τούς λαούς και τίς χῶρες πού διασκορπίσθηκαν και θά τούς ξαναδώσει τή χώρα τοῦ Ἰσραήλ. Ὅμως ἡ ἐπιστροφή τους θά σημαίνει τό τέλος τῆς εἰδωλολατρίας και θά τούς δώσει νέα καρδιά και νέο πνεῦμα. Ἡ καρδιά τους ἀπό πέτρινη θά μεταβληθεῖ σέ ζωντανή και θά ζοῦν σύμφωνα μέ τούς νόμους και θά τηροῦν τίς ἐντολές Του.

Ἡ Ἱερουσαλήμ παραλληλίζεται μέ πόρνη πού λατρεύει τόν Βαάλ, γιά αὐτό ἀπευθύνει ἕναν ἀπειλητικό λόγο κατά τοῦ Σεδεκία, τοῦ τελευταίου βασιλιᾶ τῆς Ἱερουσαλήμ. Οἱ Ἀσσύριοι καί οἱ Αἰγύπτιοι παριστάνονται ὡς ἀετοί μεγαλοπρεπεῖς μέ νύχια καί φτεροῦγες. Ὁ βασιλικός οἶκος τοῦ Ἰούδα παρουσιάζεται ὡς κέδρος καί ἄμπελος, ὁ ὁποῖος δέν προτίμησε ὅμως τόν πρῶτο ἀετό, τή Βαβυλώνα, ἀλλά τόν ἄλλο, τήν Αἴγυπτο. Θά τιμωρηθεῖ ὁ λαός μέ ξηρασία γιὰτί παραβίασε τόν ὄρκο μέ συμφωνία γιά φορολογία στόν Ναβουχοδονόσορ, ὁ ὁποῖος θά καταστραφεῖ ἄμεσα γιὰτί ἄν καί ἀλλόθρησκος τήρησε τόν ὄρκο του καί δέν τόν παραβίασε. Τονίζεται ἐδῶ ἡ ἀγιότητα τοῦ ὄρκου πού ὀδηγεῖ στήν πιστότητα. Παράλληλα παρουσιάζεται ὁ μελλοντικός ἄρχοντας τῆς Σιών ὡς ἕνα βλαστάρι, τό ὁποῖο μέ τή χάρη τοῦ Θεοῦ θά βλαστήσει ἔστω καί κάτω ἀπό ἀντίξοες συνθηκες. Γιὰτί ὁ Θεός εἶναι αὐτός πού κάνει τά ξερά νά βγάλουν βλαστούς καί νά πρασινίσουν καί τά πράσινα δένδρα νά ξεραθοῦν. Ἡ σκληρή τιμωρία τοῦ Σεδεκία θά εἶναι παραδειγματική. Ὁ μέγας βασιλιάς, δηλαδή ὁ Θεός, στράφηκε κατά τῶν ἐχθρῶν, μέχρι τῆς Δαμασκοῦ κατά τῶν Ἀμμωνιτῶν καί αὐτοί δέν τό ἐκτίμησαν. Ὁ ἀσεβής ἄρχοντας θά τιμωρηθεῖ γιά τήν ἀνομία του, ἡ ὁποία θά λάβει τέλος. Οἱ ἀνίσχυροι θά ἐξυψωθοῦν καί οἱ δυνατοί θά ταπεινωθοῦν. Ἡ Ἱερουσαλήμ θά ἐρειπωθεῖ ἀπό ἐκεῖνον πού ὁ Θεός ἔχει ὀρίσει γι' αὐτή τήν ἀποστολή. (κκ. 1-24). Ἀκολουθεῖ μιᾶ συλλογή προφητειῶν κατά τῶν γειτονικῶν λαῶν τοῦ Ἰσραήλ. (κκ. 25-32).

Μετά τήν ὀριστική πτώση τῆς Ἱερουσαλήμ καί τήν καταστροφή της ἀλλάζει καί ἡ ἀποστολή τοῦ προφήτη. Ἀπό τά κεφάλαια 33-39 διαπιστώνουμε ὅτι κατά τή δεύτερη περίοδο τῆς δράσης του σκοπός τοῦ κηρύγματός του εἶναι πλέον νά στηρίξει καί νά παρηγορήσει τούς ἀπογοητευμένους συμπατριῶτες του, νά τούς προετοιμάσει γιά τή νέα ἐπέμβαση τοῦ Θεοῦ καί νά θέσει τά θεμέλια τῆς ἀποκατάστασης. Ἐξαγγέλλει προφητεία κατά τῶν ποιμένων τοῦ Ἰσραήλ, γιὰτί δέν στάθηκαν σωστοί καί ἀγαθοί ποιμένες, ἀφοῦ ἀγαποῦσαν καί φρόντιζαν τόν ἑαυτό τους καί τό συμφέρον τους καί ὄχι τό ποιμνιό τους. Παρουσιάζει τόν καλό ποιμένα, τά χαρίσματα του καί τό ἔργο του πρὸς τό ποιμνιό του, τά δυνατά καί τά ἀδύνατα πρόβατα. Θά φροντίσει γιά τή συνάξη ὅλων τῶν προβάτων καί τήν ἀγαθή βοσκή τους.

Θά ἀποδώσει σέ κάθε πρόβατο τό δίκιο του. Κάνει λόγο γιά τήν Βασιλεία τῆς Εἰρήνης καί τήν περιγράφει. Ἐτσι ἡ ἀνάσταση ἑνός ποιμένος ὡς ἀρχηγοῦ καί ὡς φορέα ἀγαθῶν, ὅπως ὁ Δαυίδ, θά ὀλοκληρωθεῖ μέ τή σύναψη διαθήκης εἰρήνης. Ἡ κακή ἐποχή θά ἀντικατασταθεῖ μέ τήν ἐποχή τοῦ ἑνός ποιμένος, ἡ ὁποία θά εἶναι ἐποχή σωτηρίας καί εὐλογίας ὀλόκληρης τῆς φύσης, τῶν ζώων καί τοῦ ἀνθρώπου καί μέσω αὐτῆς τῆς διαθήκης εἰρήνης ὁ Θεός, ὁ Θεός τους, θά εἶναι μαζί τους καί θά τούς φροντίζει. Ἡ ἀποκατάσταση καί συνένωση τῶν δύο βασιλείων, τοῦ Ἰούδα καί τοῦ Ἰσραήλ (Ἐφραΐμ) σέ ἓνα βασίλειο καί κάτω ἀπό τήν ἀρχηγία ἑνός ποιμένος, ὁ ὁποῖος θά εἶναι ὁ ἐκλεκτός δούλος τοῦ Γιαχβέ καί ὁ παντοτινός. Κυρίως ἡ αἰώνια διαθήκη εἰρήνης θά συναφθεῖ ὅταν αὐτοί ὅλοι θά ἔχουν ἐγκατασταθεῖ μόνιμα καί θά ἔχουν τοποθετήσῃ τό ἀγιαστήριο τοῦ Θεοῦ μόνιμα ἀνάμεσά τους. Ὁ Θεός θά εἶναι ὁ Θεός τους καί αὐτοί θά γίνουν γιά πάντα ὁ λαός Του, γιατί θά ἔχουν ἀφήσει γιά πάντα πίσω τους τή λατρεία τῶν εἰδώλων, τίς βδελυρές πράξεις, τίς παρανομίες καί κάθε μορφή ἀπιστίας. Θά ἀκολουθοῦν τίς ἐντολές τοῦ Θεοῦ καί θά τηροῦν μέ προσοχή τούς νόμους Του. Ἡ ἀποκατάσταση αὐτή ἐξαγγέλλεται μέ τό μεγαλειῶδες ὄραμα τῶν ξηρῶν ὀστῶν πού ἀποκτοῦν καί πάλι ζωή (37,1-15). Το πνεῦμα τοῦ Θεοῦ δίνει ζωή στοὺς νεκροὺς καί δυνατότητα ἐπιστροφῆς. Ἡ προφητεία αὐτή διαβάζεται τὸ βράδυ τῆς Μ. Παρασκευῆς καί προτυπώνει τήν ἀνάσταση τῶν νεκρῶν. Στά τελευταῖα κεφάλαια τοῦ βιβλίου (κκ. 40-48) ὀραματίζεται τή νέα κοινότητα τοῦ Ἰσραήλ. Μέ κέντρο τόν ἀνοικοδομημένο ναό τῆς Ἱερουσαλήμ, τόν ὁποῖο περιγράφει μέ λεπτομερῆ ὀράματα, θά δημιουργηθεῖ μιὰ νέα ἀγία κοινότητα, ξεχωριστή ἀπό τούς ὑπόλοιπους λαούς.

Σέ ὄ,τι ἀφορᾷ τήν ἐρμηνεία τῆς καταστροφῆς, ὁ Ἰεζεκιήλ κινεῖται στήν ἴδια γραμμή μέ τούς προηγούμενους προφήτες Ἀμώς, Ἡσαΐα, Ἰερεμία, δηλαδή προβάλλει ὅτι:

α) ὁ ἕνας καί μόνος Θεός εἶναι ὑπερκόσμιος, πάνω ἀπό τή φύση, ἀπόλυτος κύριος, παντοδύναμος, ἅγιος καί ὑπάρχει μια ἀπόσταση ἀνάμεσα σ' Εκείνον καί τούς ἀνθρώπους. Αὐτή ἡ ἀπόσταση προκαλεῖ φόβο, ὑποταγή καί ἐξάρτηση. Αὐτή ἡ παντοδυναμία τοῦ Θεοῦ ἐκδηλώνεται καί ἀποκαλύπτεται παντοῦ καί μέσα στην ἱστορία ὡς δύναμη πού τιμωρεῖ, ἀμείβει καί θεραπεύει

β) εἶναι παγκόσμιος καί περιλαμβάνει τά διάφορα ἔθνη ὡς ὄργανα ἐκπληρώσεως τοῦ σχεδίου τῆς σωτηρίας του ἀνθρώπου,

γ) τό μεγαλεῖο καί ἡ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ ρυθμίζει ἠθική τάξη τοῦ κόσμου καί τοῦ ἀνθρώπου, ἀφοῦ ὁ ἴδιος ὁ Θεός εἶναι ὁ θεμελιωτής καί ἡ ἐνσάρκωση τῆς ἠθικῆς ἐννοίας.

Διαφοροποιεῖται ὁμως ταυτόχρονα ἀπό αὐτούς στά ἐξῆς σημεία:

α) Δέχεται ὅτι ἡ ἀνομία τοῦ λαοῦ εἶναι ἐγγενῆς καί χρονολογεῖται ἀπό τήν ἀρχή τῆς ἱστορίας του.

β) Τονίζει τήν εὐθύνη πού τό κάθε ἄτομο ξεχωριστά ἔχει γιά τίς πράξεις του καί δίνει ἔμφαση στήν ἀνάγκη ἐσωτερικῆς ἀνακαίνισης τοῦ ἀνθρώπου. Νά ἀφήσει ὁ κάθε ἀνθρωπος τόν Θεὸ νά εἰσέλθει στήν καρδιά του.

γ) Στή θεολογία του τονίζει τήν ὑπερβατικότητα καί ἐλευθερία τοῦ Θεοῦ. Ὁ ἀνθρωπος δέν εἶναι σέ θέση νά κατανοήσῃ τόν τρόπο μέ τόν ὁποῖο ὁ Θεός ἐνεργεῖ στήν ἱστορία. Ὅσες φορές ἔσωσε ὁ Θεός στό παρελθόν τόν λαό του, δέν τό ἔκανε ἀπό κάποια ὑποχρέωση, γιά νά τηρήσῃ τίς ὑποσχέσεις του, ἀλλά γιά τή δόξα τοῦ ὀνόματός Του.

δ) Μέ ἀνάλογο τρόπο τονίζει ὅτι ὁ Θεός θά ἀντικαταστήσῃ τήν παλαιά μέ μιά νέα διαθήκη, ὄχι ὡς ἐπιβράβευση κάποιας ἐπιστροφῆς τοῦ λαοῦ πρὸς αὐτόν, ἀλλά ὡς χάρη. Αὐτή τή θεολογία τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ θά ἀναπτύξουν ἀργότερα ἀναλυτικότερα ὁ εὐαγγελιστής Ἰωάννης καί ὁ ἀπόστολος Παῦλος, ἐνῶ τά ἀποκαλυπτικά ὄράματα τοῦ προφήτη Ἰεζεκιήλ θά ἀσκήσουν σημαντική ἐπίδραση στίς εἰκόνες τοῦ βιβλίου τῆς Ἀποκάλυψης. Ὁ Ἰεζεκιήλ μιᾷ καί ὡς προφήτης καί ὡς θεολόγος.

ΠΡΟΦΗΤΗΣ ΔΑΝΙΗΛ

Όνομα: έβρ. Δανιγγέ'λ = "κρίνει ό Θεός" ή "κριτής μου ό Θεός". Το βαβ. όνομά του ήταν «Βαλτάσαρ»

Καταγωγή: Ίουδαίος, από έπιφανή οικογένεια τής Ίερουσαλήμ

Έπάγγελμα: Έξαιτίας τών σπάνιων προσόντων του και ιδιαίτερα του θείου χαρίσματος τής εξήγησης ένύπνιων (όραμάτων/όνείρων) ανήλθε στά ύπατα άξιώματα του Βαβυλωνιακού κράτους κατά τίς ήμέρες τών βασιλέων Ναβουχοδονόσορος, Βαλτάσαρ και Δαρείου του Μήδου.

Οικογενειακή κατάσταση: Αιχμάλωτος μαζί μέ άλλους έπιφανεϊς στή Βαβυλώνα κατά τό 3ο έτος τής βασιλείας του Ίωακείμ (605 π.Χ.). Έκει και μετά από έπιλογή, μαζί μέ άλλους Ίουδαίους εισήχθησαν αρχικά στο ύπηρετικό προσωπικό και στη συνέχεια με τά καθήκοντα του αύλικού εκπαιδεύτηκε από τον Βαβυλώνιο μονάρχη και αργότερα έκανε λαμπρή σταδιοδρομία στους Πέρσες.

Τόπος δράσης: Δρᾱ στή Βαβυλώνα μαζί μέ τούς τρεις συντρόφους του Άνανία, Μισαήλ και Άζαρία

Χρόνος δράσης: Έδρασε μέχρι τό 536 π.Χ. όταν πέθανε κατά τό τρίτο έτος τής βασιλείας του βασιλιᾶ Κύρου. Πέθανε μετά τό τρίτο έτος τής βασιλείας του Κύρου (536 π.Χ.).

Βιβλίο: Στην Έλληνική Μετάφραση τῶν Ο' κατατάσσεται τελευταῖο βιβλίο τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης στήν ομάδα τῶν Προφητικῶν Βιβλίων. Στην Ἑβραϊκή Βίβλο κατατάσσεται στά "Ἀγιογράφα". Συγγραφέας φέρεται νά εἶναι κατά τήν παράδοση ὁ ἴδιος ὁ Δανιήλ. Λόγω τῶν γλωσσικῶν, ἱστορικῶν καί θεολογικῶν δυσκολιῶν πού ὑπάρχουν στό κείμενο, ὁδήγησε πολλούς ἐρμηνευτές νά θεωρήσουν: α) ὅτι τό βιβλίο εἶναι προϊόν τῆς "ἀποκαλυπτικῆς" γραμματείας ἡ ὁποία ἤκμασε ἀπό τόν 2ο αἰ. π.Χ. ἕως τόν 2ο αἰ. μ.Χ. καί ἔτσι ἡ συγγραφή του ἀνάγεται στούς χρόνους τῆς Μακκαβαϊκῆς ἐξέγερσης (168/167 π.Χ.) ἢ β) ὅτι τό βιβλίο στή σημερινή του μορφή εἶναι προϊόν ἀναθεωρήσεως ἢ ἐκδόσεως μέ προσθῆκες κυρίως ἱστορικές, ἡ ὁποία ἔγινε γύρω στό 168/167 π.Χ. Μάλιστα θεωροῦν ὅτι κατά τήν ἀναθεώρηση αὐτή τηρήθηκε καί ἡ γλωσσική μορφή τῶν διηγήσεων, οἱ ὁποῖες εἶχαν παραδοθεῖ γραπτά, ὅπως φαίνεται ἀπό τό ἀραμαϊκό τεμάχιο 2,4β-7,28. Ἐπειδή τό πρωτότυπο Ἀραμαϊκό ἢ Ἑβραϊκό κείμενο τῶν δευτεροκανονικῶν τεμαχίων δέν ἔχει διασωθεῖ καί ἡ μετάφραση τῶν Ο' εἶχε πολλές ἀποκλίσεις ἀπό τό Ἑβραϊκό κείμενο, ἡ ἐκκλησιαστική χρήση προτίμησε τό κείμενο τῆς μετάφρασης τοῦ Θεοδοτίωνος.

Διάγραμμα περιεχομένου βιβλίου: Ἀποτελεῖται ἀπό 12 κεφάλαια μαζί μέ τά "δευτεροκανονικά" τεμάχια καί διαιρεῖται σέ δύο μέρη:

A,1-64 Δευτεροκανονικό τεμάχιο γιά τή Σωσάνη, ἡ ὁποία συκοφαντήθηκε γιά μοιχεία ἀπό τούς δύο ἰουδαίους πρεσβύτες/ἀξιωματούχους καί ἀθώωθηκε ἀπό τόν Δανιήλ

α' μέρος: Ἀφηγηματικό Μέρος: Εἰδήσεις γιά τόν Δανιήλ καί τούς τρεῖς συντρόφους του στή Βαβυλώνα(κ. 1-6)

B 3,24-45 Δευτεροκανονικό τεμάχιο γιά τήν προσευχή τοῦ Ἀζαρία γιά τή διάσωση τῶν τριῶν παιδῶν (οὐσιαστικά εἶναι ψαλμός μετανοίας)

Γ 3,46-90 Δευτεροκανονικό τεμάχιο γιά τόν ὕμνο τῶν τριῶν παιδῶν (Ανανίου, Μισαήλ καί Ἀζαρίου) .

Περιέχει βιογραφικά στοιχεία και τις περιπέτειες του Δανιήλ και τῶν τριῶν παίδων κατά τη νεαρή τους ηλικία στην αἰχμαλωσία στη Βαβυλώνα και στην αὐλή του Ναβουχοδονόσορα. Ἄν και βρέθηκαν σε εἰδωλολατρικό περιβάλλον, παραμένουν πιστοί στο Θεό και στο Νόμο Του, ἀρνοῦνται νά προσκυνήσουν τό ἄγαλμα τοῦ βασιλιᾶ και ὅταν συναντοῦν ἐμπόδια, τα ὑπερνικοῦν με τη θεία βοήθεια χωρίς να φοβοῦνται για τη ζωή τους (θαυμαστή διάσωση αὐτοῦ ἀπό τόν λάκκο λεόντων, ὅπου τόν ἔρριξαν κατά διαταγή τοῦ Δαρείου τοῦ Μήδου και τῶν συντρόφων ἀπό τήν κάμινο τοῦ πυρός, ὅπου τούς ἔρριξαν μέ διαταγή τοῦ Ναβουχοδονόσορα). Στόχος ὅλων αὐτῶν τῶν διηγήσεων και τῶν πληροφοριῶν για τη ζωή και την προσωπικότητά τους, εἶναι διδακτικός. Θέλουν να τονίσουν την ὑποχρέωση τῆς ὑπακοῆς στον Νόμο τοῦ Κυρίου, ἡ ὁποία δεν ἐξαρτᾶται ἀπό τις περιστάσεις και να ὑπογραμμίσουν ἰδιαίτερος ὅτι ὁ Θεός προστατεύει και ἀναδεικνύει ὅποιον ὑπακούει στο Νόμο Του. Ἡ παντοδυναμία και ἡ παρουσία τοῦ Θεοῦ μέσα στην ἱστορία τοῦ κόσμου παρηγορεῖ και ἐνθαρρύνει τον λαό που δοκιμάζεται βοηθώντας τον παράλληλα να προσβλέπει με ἐμπιστοσύνη στο μέλλον.

β' μέρος: Προφητικό-Αποκαλυπτικό Μέρος: Πολυσύνθετα Ὁράματα (7,1-12,13)

Δ, 1-42 Δευτεροκανονικό τεμάχιο για τήν καταστροφή τοῦ Βήλ και τοῦ Δράκοντα και τή θαυμαστή διάσωση τοῦ Δανιήλ στό λάκκο τῶν λεόντων

Περιέχει τά ὁράματα που εἶδε ὁ Δανιήλ κατά τη διάρκεια τῆς παραμονῆς του στη Βαβυλώνα. Μέσα στα ὁράματα πρωταγωνιστοῦν διάφορα θηρία πού συμβολίζουν τις μεγάλες δυνάμεις τῆς ἐποχῆς του, οἱ ὁποῖες παρουσιάζονται ὡς εὐθραυστα κατασκευάσματα (πηλοῦ, σίδηρου, χαλκοῦ, ἄργυρου και χρυσοῦ), που διαδέχεται τό ἕνα το ἄλλο στην κυριαρχία τοῦ κόσμου μέχρι την τελική τους συντριβή και ἀντικατάσταση ἀπό την αἰώνια κυριαρχία και βασιλεία τοῦ «Υἱοῦ τοῦ Ἀνθρώπου» με την ἀπεριόριστη ἐξουσία. «ὄρος ἀλατόμητον»: ἡ Παρθένος, βράχος: ὁ Χριστός, ἄγαλμα: τά ἔθνη/ἐξουσίες.

Όσα λέγονται για τον «Υιό του Ανθρώπου» συμπληρώνουν την εικόνα του Μεσσία, όπως την έχουν παρουσιάσει και οι προγενέστεροι προφήτες και θα αποκαλυφθεί στο έργο του Ήσου Χριστού, ο οποίος ως Υιός του ανθρώπου συγχωρεί αμαρτίες (Μρκ. 2,10) και εξουσιάζει το Σάββατο (Μρκ. 2,28). Στο τελευταίο όραμα του βιβλίου αναφέρονται τα πιο βασικά γεγονότα της ιστορίας από τους Περσικούς χρόνους μέχρι την μακκαβαϊκή εποχή, ο ανταγωνισμός των Σελευκιδών και των Πτολεμαίων και της περιόδου της βασιλείας του Αντιόχου του Δ' του Έπιφανούς και κλείνει με την εξαγγελία της πτώσης των τυράννων και της εγκαθίδρυσης της βασιλείας του Θεού. Και τα δύο μέρη διέπονται από την ιδέα ότι ο Κύριος της ιστορίας είναι ο Θεός, ο οποίος οδηγεί τα γεγονότα σύμφωνα με το προαιώνιο σχέδιό Του προς την εγκαθίδρυση της αιώνιας βασιλείας Του και την τελική έκβαση της σωτηρίας του ανθρώπου.

Ο Θεός του Ισραήλ παρίσταται ως ο μόνος Θεός, ο οποίος στην παντοδυναμία και την παγκοσμία του κυβερνά τό σύμπαν, κατευθύνει τις τύχες του κόσμου και ρυθμίζει τον ρυθμό της ιστορίας. Σώζει όσους πιστεύουν σ' Αυτόν και εξουθενώνει όσους εναντιώνονται στο Άγιο θέλημά Του. Ως Θεός δίκαιος θά κρίνει τά έθνη, θά αποκαταστήσει την τάξη στον κόσμο, ή οποία έχει διασαλευθεί, θά αναστήσει τους νεκρούς για νά αποδώσει σ' αυτούς σύμφωνα μέ τά έργα τους και θά εγκαθιδρύσει τελικά μέσω του Υιού του ανθρώπου τή Μεσσια(νι)κή του Βασιλεία. Ο Θεός, ο Θεός των Πατέρων είναι ουράνιος Θεός, εξουσιαστής, βασιλεύει με δόξα και δύναμη, είναι δίκαιος, τιμωρός, κατευθύνει την ιστορία και τά γεγονότα, είναι ή πηγή γνώσης και σοφίας, αποκαλύπτει μυστήρια και θαύματα, και απαιτεί από τον λαό του πίστη και προσήλωση. Συνεπώς όχι μόνο τά μέλη της δυναστείας του Δαβίδ, αλλά και οι ξένοι δυνάστες εκλαμβάνονται ως φορείς εξουσίας, την έλαβαν από τον Γιαχβέ, γι' αυτό οφείλουν σ' Αυτόν τή βασιλεία, τή δύναμη και την τιμή και από Αυτόν θά κριθούν.

Στό βιβλίο του Δανιήλ ή προβολή του πάθους και ιδιαίτερα του μαρτυρίου είναι έντονη. Σφαγή -θάνατος -ανάσταση -ανάληψη, συμβολισμός τῆς ἔνδοξης εισόδου του Υἱοῦ του ἀνθρώπου στό ἐπουράνιο βασίλειο. Ἡ γνωστή ἐρμηνεία τῆς προφητείας τῶν ἑβδομήντα ἑβδομάδων του Ἰερεμία (25,11-12. 29,10) ὡς χριστός ἡγούμενος, ὁ ὁποῖος θά ἀνοικοδομήσει τήν Ἱερουσαλήμ σαράντα ἐννιά χρόνια μετά τήν αἰχμαλωσία, ἀναφέρεται εἴτε ὁ Πέρσης Κῦρος, εἴτε ὁ Ζοροβάβελ, εἴτε ὁ ἀρχιερέας Ἰησοῦς, ὁ υἱός του Ἰωσαδάκ (9,1 ἐξ. στ.25) Τῆ διακονία του ἀρχιερέως ὑποκαθιστοῦν πλέον οἱ μάρτυρες, οἱ ὁποῖοι αὐτοπροσφέρονται ἐκούσια καί ἀντιπροσωπευτικά. Στό Δαν. 11,33 κ. ἐξ. γίνεται λόγος για τή θανάτωση τῶν πνευματικῶν ταγῶν του ἔθνους, τῶν μεσκαλείμ (ἐννοούμενοι του ἔθνους/οἱ συνετοί του λαοῦ). Αὐτή ἡ σφαγή συνεπάγεται τόν ἐξαγνισμό του λαοῦ, ὥσπου νά ἔρθει τό τέλος στόν ὀρισμένο καιρό (στ. 35) *"καί ἐκ τῶν συνιέντων διανοηθήσονται εἰς τό καθαρίσαι ἑαυτούς ἔτι γάρ καιρός εἰς ὄρας"*. Ὅμως στό 12,1-4 θα ἀκολουθήσει ἡ ἀποκατάσταση τῶν σχέσεων Θεοῦ καί ἀνθρώπου, καί του ἀνθρώπου μέ τό Σύμπαν θά γίνει, ἀφοῦ πρῶτα θά συντριβεῖ ὁ πόνος καί ὁ θάνατος Μέσω τῆς προσευχῆς, τῆς νηστείας, τῆς ἐλεημοσύνης καί τῆς δικαιοσύνης θα ἐπιτευχθεῖ ἡ ἀποκατάσταση τῶν σχέσεων Θεοῦ καί ἀνθρώπου. Θα ἀκολουθήσει ὁμως ἡ ἀνάσταση καί ἡ ἀνάληψή τους (12,2). Οἱ συνετοί εἶναι οἱ ἅγιοι καί μάρτυρες πού πορεύονται ὅπως στη Σοφ. Σολ. 2-5.

Ἀπηχεῖται ἡ βεβήλωση τοῦ Ναοῦ ἀπό τόν Ἀντίοχο τόν Ἐπιφανῆ καί ἡ σφαγή τοῦ ἀρχιερέα Ὀνία τοῦ Γ' (170 π.Χ.), ἡ ὁποία ἀποτελέσεν γιά τούς εὐσεβεῖς Ἰσραηλιῖτες μία ἐμπειρία, πύο τραυματική ἀκόμη καί ἀπό τήν πυρπόληση τῆς Ἱερουσαλήμ ἀπό τούς Βαβυλωνίους.

Ἐπίσης προβάλλεται ἡ κατάσταση τοῦ ἐκλεκτοῦ λαοῦ ἐκείνης τῆς περιόδου, ὅπως καταγράφεται στην προσευχή τοῦ Ἀζαρία.

Περιέχει θαυμάσιες καί σπουδαιότατες ιδέες, ὅπως ὅτι ὁ κόσμος εἶναι παροδικός καί βρίσκειται σε μια ἀπόσταση ἀπό τόν Θεό, που δεν ἔρχεται σε ἄμεση ἐπαφή με τόν κόσμο. Ἔτσι οἱ ἄγγελοι διατρέχουν αὐτή τήν ἀπόσταση καί ἐκτελοῦν τόν ρόλο τοῦ μεσάζοντος (ἀγγελολογία). Μιλáει περί τοῦ Υἱοῦ τοῦ Ἀνθρώπου καί τῆς ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν.

ΟΙ ΠΡΟΦΗΤΕΣ ΜΕΧΡΙ ΤΗ ΒΑΒΥΛΩΝΙΑ ΑΙΧΜΑΛΩΣΙΑ (926 π.Χ. – 587 π.Χ.)

Ενιαίο Βασίλειο	Βασιλείς	Προφήτες	Πρωτεύουσα
1030 π.Χ. έως 926 π.Χ.	Σαούλ Δαβίδ Σολομών Ροβοάμ	Σαμουήλ Γάδ Νάθαν Αχίας της Σηλώ Σαμαίας	Σηλώ Ιερουσαλήμ ή Σιών

926 π.Χ. Διάσπαση Ενιαίου Βασιλείου σε Βόρειο Βασίλειο και Νότιο Βασίλειο

Βόρειο Βασίλειο	Βασιλείς	Προφήτες	Πρωτεύουσα
ή Βασίλειο του Ίσραήλ (10 φυλές)	Άχαάβ Ιού Ιεροβοάμ Β' Ζαχαρίας Σαλλούμ/Σελλούμ Μεναχέμ/Μαναήμ Πεκαχγιά/Φακεσίας Πεκάχ /Φακεέ Ώσηέ	Μιχαίας υιός Ιεμβλά Ήλίας Έλισσαιός Άμώς Ώσηε	Σαμάρεια 722 π.Χ. πτώση

Νότιο Βασίλειο	Βασιλείς	Προφήτες	Πρωτεύουσα
ή Βασίλειο του Ίούδα (2 φυλές)	Ροβοάμ Άβιού Άσά Ίωσαφάτ Ίωράμ Γοθολία Ίώας Άμεσίας Άζαρίας ή Όζίας Ίωάθαμ Άχαζ Έζεκίας Ίωσίας Ιωακείμ Έχονιας Σεδεκίας	Ήσαΐας Μιχαίας Ναούμ Σοφονίας Ίερεμίας Άββακούμ	Ιερουσαλήμ 587π.Χ. πτώση

Συροεφραιμιτικός Πόλεμος 735-732 π.Χ.

Θρησκευτικές Μεταρρυθμίσεις: α) Ιωσαφάτ β) Εζεκία γ) Ιωσίου
4 στάδια προς τήν αιχμαλωσία από τό 609/605 π.Χ. έως τό 587 π.Χ.

Βαβυλώνια Αιχμαλωσία 587 π.Χ. - 539/538 π.Χ.

Έπιστροφή από τήν αιχμαλωσία σέ 3 στάδια.

ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΒΑΒΥΛΩΝΙΑΣ ΑΙΧΜΑΛΩΣΙΑΣ ΚΑΙ Η ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΣΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ - ΕΝΑΡΞΗ ΠΕΡΙΟΔΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΝΑΟΥ (539/538 π.Χ. – 70 π.Χ.)

Ἡ ἔξοδος ἀπὸ τῆ αἰχμαλωσία τῆς Βαβυλώνας καί ἡ ἐπανεγκατάστασή τους στήν Ἰουδαία ἔγινε σέ τρία κύματα καί διήρκεσε πάνω ἀπὸ 150 χρόνια:

α) τό 537/6 π.Χ. μέ τόν βασιλιά Ζοροβάβελ (= γόνος τῆς Βαβέλ) καί τόν ἀρχιερέα Ἰησοῦ. Οἱ ἐλπίδες ἐπικεντρώθηκαν στήν προσπάθεια ἀποκατάστασης τῆς πληγωμένης ἰουδαϊκῆς θεοκρατίας καί στον «χρισμένο» ἐπίτροπο ἀπό τίς περσικές ἀρχές βλαστό τῆς δαβιδικῆς δυναστείας τόν βασιλιά Ζοροβάβελ. Ὡς παράλληλος φορέας τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς προβλήθηκε καί ὁ ἐκπρόσωπος τῆς ἱερατικῆς τάξης, ὁ ἀρχιερέας Ἰησοῦς, κατὰ τὸ πρότυπο Μωυσῆς- Ἀαρὼν καί Δαβίδ – Σαδώκ. Ὁ Ζοροβάβελ ἐνθαρρύνεται νά προχωρήσει γρήγορα στήν ἀνοικοδόμησι τοῦ ναοῦ, ὁ ὁποῖος ἀποπερατώθηκε τό 516 π.Χ. καί ἐγκαινιάσθηκε τήν ἀνοιξη τοῦ 515 π.Χ.

β) περίπου τό 458 π.Χ. μέ τόν Ἔσδρα (ιερέα) καί μετὰ τήν ἐξουσιοδότησι τοῦ Κύρου, ἡγεμόνα τῆς Περσίας

γ) περίπου τό 445 π.Χ. μέ τόν Νεεμία (διοικητή) καί ὁλοκληρώθηκε τό 400 π.Χ. Ἡ ἀνοικοδόμησι τῶν τειχῶν τῆς πόλεως ἔγινε τό 444 π.Χ. ἀπὸ τόν Νεεμία, πού ἔθεσε τίς βάσεις τῆς ἀναγνώρισης τῆς Ἰουδαίας ὡς ἀνεξάρτητης περσικῆς ἐπαρχίας. Αὐτή ἡ πράξι τοῦ σηματοδοτεῖ τίς ἀπαρχές τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ. Τό 400 π.Χ. ὡς ἐθνάρχης τῶν Ἰουδαίων προβάλλεται μόνον ὁ Ἀρχιερέας, ὁ ὁποῖος ὡς προστάτης τοῦ ἔθνους περιεβλήθηκε τὰ βασιλικά insignia, ἐνῶ ἡ τοποθέτησί του στό ἀξίωμα γινόταν μέ βασιλική χρίσι. Ἀπὸ ὀρισμένους κύκλους μάλιστα ἀναμενόταν ὅτι ὁ Μεσσίας θά προέλθει ἀπὸ τήν ἱερατικὴ φυλὴ τοῦ Λευί, προκειμένου νά ἐγκαινιάσει μιὰ ἱερατικὴ βασιλεία.

Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΝΑΟΥ μπορεί να διαιρεθεῖ σέ ἐπιμέρους ἐποχές, ανάλογα με τον λαό πού κάθε φορά κυριαρχοῦσε στο προσκήνιο τῆς ἱστορίας:

A) 537/536 π.Χ. -332 π.Χ.

Ἐποχή τῶν Περσῶν

B) 331 π.Χ. -168 π.Χ.

Ἡ Ἑλληνιστική Ἐποχή

Γ) 167 π.Χ. – 141 π.Χ.

Ἡ ἐξέγερση τῶν Μακκαβαίων

Δ) 141 π.Χ.- 63 π.Χ.

Ἡ Ἀσμοναϊκή Διοίκηση

E) 63 π.Χ. -70 μ.Χ.

Ἐποχή τῶν Ρωμαίων Διοικητῶν ἕως καταστροφή τῆς Ἱερουσαλήμ ἀπό τόν Τίτο.